

Enige bijzondere planten, in de jaren 1896 en 1897 gevonden.

Het Pothoofd bij Deventer is in de laatste jaren een merkwaardige vindplaats voor tal van planten, die of elders zeldzaam zijn of nog niet als inlandische planten bekend zijn. Sommige dier planten beginnen zich van daaruit reeds over eene grootere oppervlakte te verspreiden en hebben dus kans, op den duur werkelijk indigene planten te worden. Hoe komt het, dat daar op een klein plekje een zoo groot aantal plantensoorten wordt aangetroffen, waarvan vele in het Oosten thuis behooren? Zeer waarschijnlijk schijnt mij de verklaring toe, die ik van den Heer Tj. Sterringa te Deventer ontving, een verklaring, die hij na een nauwkeurig onderzoek, gemeend heeft te mogen geven. Aan het Pothoofd komt met stoombooten veel graan aan; dat wordt eerst gezeit en het vuil wordt op het bewuste plekje, achter het tramstation, neergeworpen. In dat vuil zullen zich vrij wat zaden bevinden van planten, die groeien in de streken, waarvan het graan afkomstig is en daar ontkiemen. Zoo is de aanwezigheid van planten, die thuis behooren in de Zuid-Rusland en den Levant, te verklaren, terwijl misschien de aanwezigheid van *Centaurea Calcitrapa* en *Centaurea Solstitialis* wijzen op aanvoer van graan uit Zeeland.

De planten, waarvan ik exemplaren bezit, van dat plekje afkomstig, zijn ten deele verzameld door den Heeren Tj. Sterringa en P. Westerhof, ten deele door mij zelve.

Het zijn *Panicum capillare*, *Eragrostis minor*, *Glaucium corniculatum*, *Hibiscus Trionum*, *Potentilla norvegica*, *canescens*, *melinata* en enkele bastaardsorten van de genoemde met *Pargatea*, *Melilotus coerulea*, *Trifolium hybridum* (misschien ook elegans, althans tusschenvormen tusschen hybridum en elegans), *Echinosperrum Lappula*, *Salvia sylvestris* en *verticillata*, *Sideritis montana*, *Asperula Aparine*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Achillea nobilis*, *Centaurea Calcitrapa* en *Solstitialis*, *Artemisia Abrotamum*.

Merkwaardig valt hiermede samen, wat betreft de *Salvia verticillata*, dat ik daarvan ook een exemplaar ontving van den Heer F. Knake te Steenderen, door hem gevonden op een met dennetjes beplant heuveltje, de Galgenbult te Hoog-Keppel.

In de nabijheid van het Pothoofd vonden de straks genoemde Heeren tusschen steenen en scherven aan den IJselkant nog *Salsola Kali*, *S. tenuifolia*, *Sisymbrium pannonicum*, *Loeselii* en *Columnae*, alle in den laatsten tijd op verschillende plaatsen nog al eens aangetroffen planten.

Zeer merkwaardig is het verder, dat in 1895 door den Heer Sanberg te Amsterdam en mij bij een eendenkooi in de duinen bij Sandpoort werd gevonden een blauwe Verbasium, die bleek *Verbasium phoeniceum* te zijn, terwijl de Heer Knake, bovengenoemd, in dit jaar dezelfde plant op den straks genoemden Galgenbult aantrof.

Ook ontving ik van genoemden Heer *Gypsophila paniculata* van dezelfde plaats en deelde hij mij op mijn aanvraag mede, dat een niet zoo krachtig exemplaar op een half uur afstand van den Galgenbult in den tuin van het kasteel Ulenpas bloeide. Is deze plant dus op eerst genoemde plaats verwilderd? Dit zal wel moeilijk zijn uit te maken.

Van den Ulenpas zond hij mij ook een exemplaar van *Platanthera montana*. Voor het eiland Terschelling zijn zeker merkwaardige planten de *Vaccinium macrocarpon* en *Helianthemum guttatum*. De laatste was reeds lang voor Vlieland ook bekend en werd door mij in 1895 in groot aantal bloeiende aangetroffen ter zijde van den weg van het dorp naar het Badhuis en in de nabijheid van de nieuwe eendenkooi. Ook werd mij toen medegedeeld, dat een Terschellinger kooiker, die het toezicht hield bij den bouw van de eendenkooi daar de zoogenaamden „beien,” de *Vaccinium macrocarpon*, die op Terschelling zelfs worden geteeld, had gezien.

Dezer dagen zond de Heer S. Boon van Vlieland mij verscheidene exemplaren dezer plant, geplukt in de nabijheid van het posthuis op Vlieland en is dus hiermede het voorkomen dezer plant op dit eiland ook bewezen.

Van de verdere vondsten in dit jaar gedaan, vermeld ik, dat de Heer G. H. Japikse te Haarlem mij in het voorjaar toezond hoog opgeschoten exemplaren van *Anemone nemorosa*, geplukt in het Bloemendaalsche bosch. Zij hadden krachtige bladen met witte plekjes en geene bloemen. Volgens zijne mededeeling kwamen er soms groene bloemen aan. Prof. Dr. J. Ritzena Bos had de goedheid deze planten te onderzoeken en deelde mij mede, dat zij door

schimmel, de *Puccinia Anemones Pers = Puccinia fusca Winter* waren aangetast. Een andere schimmel ontdekte ik op de bladeren der *Myrrhis odorata*, deze plant was aangetast door de *Puccinia Pimpinellae Strauss*. De *Myrrhis odorata*, boven vermeld, is in de omstreken van Dieren en Brummen in het geheel niet zeldzaam. Reeds in vroegere jaren had ik uit die streek exemplaren ontvangen, doch het bleek mij dit jaar op een excursie met den Heer P. van den Burg te Laag-Soeren, dat zij daar nogal voorkwam, terwijl hij mij later meldde haar ook te hebben gevonden in het bosch om het kasteel Enghuizen bij Hummelo en in Hummelo zelf tusschen meidoornheggen.

Om de vindplaats merkwaardig is de vondst van *Cochlearia officinalis* door den Heer A. L. Vreeken, n.l. te Mijdrecht langs een dijk. Van Texel ontving ik van de Heeren F. Heeroma en H. de Vries een exemplaar van *Erysimum orientale* en van den Heer S. de Boer een exemplaar van de bloemkroonlooze variëteit van dezelfde plant, resp. geplukt bij Koog en Burg. De Heer Beeboer te Twijzel zond mij ook een exemplaar van die plant, gegroeid tusschen stamboonen.

De Heeren A. Reclaire te Rotterdam en L. Rieter te Venlo zonden beide een exemplaar van *Camelina microcarpa*, het eene geplukt op een asch- en sintelhoop bij het stoomgemaal van de Plas en de Rotte te Hillegersberg, het andere langs een heg op zandgrond bij het Villapark te Venlo. Eerstgenoemde heer deed mij ook een exemplaar van *Althaea hirsuta* toekomen, gevonden aan den wegwijk langs de Rotte.

Van *Trifolium aureum Poll* ontving ik een exemplaar van den Heer J. de Vries te Spanbroek, geplukt op een klaverveld bij die plaats, terwijl ik zelf in een tuin te Abcoude plakte een tusschensoort tusschen *Trifolium hybridum* en *Elegans*.

De Heer P. van der Burg te Utrecht gaf mij een door hem geplukt exemplaar van *Sanicula europaea*, uit het bosch om het kasteel Enghuizen bij Hummelo, terwijl ik van den Heer G. P. Moerman te Rozenburg een exemplaar van *Caucalis daucoides*, gevonden op een boerenerf bij Rozenburg, kreeg.

De Heer Knake bovengenoemd zond mij exemplaren van *Lonicera canadensis W*, een voor ons land geheel nieuwe plant, vrij menigvuldig op 2 plaatsen voorkomend op leemgrond in een dennenbosch te Hoog-Keppel.

Van de Heeren J. Sturing te Haarlem en A. Reclaire te Rotterdam ontving ik exemplaren van *Quercus sessiliflora*, resp. geplukt in den Hout bij Haarlem en in het akkermaalshout bij Bergen-op-Zoom. Ik zelf vond dien boom geplukt te Abcoude. Zijn voorkomen in ons land is hiermede zekerheid geworden.

De Heer D. Pruis te Ter Apelkanaal zond mij exemplaren van *Trientalis europaea*, uit het bosch de Ruige Lage bij het klooster Ter Apel, een bosch, waar in vroegere jaren diezelfde plant ook is aangetroffen. Wanneer ik eindelijk vermeld, dat de Heer J. F. Ekering uit den Haag mij *Orobancha coerulea*, in de duinen aldaar aangetroffen, de Heer L. F. van der Zweep te Wollega, *Asperula arvensis*, in zijn tuin aldaar gevonden en de Heer Nengerman te Wageningen, *Nicandra physaloides*, in een moestuin aldaar gevonden, zonden, dan blijkt dat van verscheidene zeldzame of slechts eenmaal aangetroffen planten nieuwe vindplaatsen zijn ontdekt, terwijl tevens de kennis onzer flora is verrijkt door het vinden van eenige tot dusver niet aangetroffen plantensoorten.

Als merkwaardigheden noem ik eindelijk nog, dat door mij bij Bussum is gevonden een wilg met mannelijke en vrouwelijke katjes te gelijk, en eene geheel melkwitte vorm van *Orchis maculata* in eene vochtige heide bij Laag-Soeren.

Ik hoop dat de lijsten, die binnen kort worden verwacht van allen, die dit jaar hebben willen medewerken tot uitbreiding van de kennis van de Flora van Nederland, op nieuw vele bijzonderheden zullen leeren kennen.

Ik zal, na die lijsten te hebben gesorteerd, gaarne nog eens van het tijdschrift gebruik maken, om aan de lezers de resultaten van dat onderzoek bekend te maken.

16 OCTOBER—13 NOVEMBER.

UIT EEN DAGBOEK VAN 1896.

16 October. Er zijn al veel bonte kraaien, maar ook nog ettelijke boerenzwaluwen (*Hirundo rustica* L.) Prachtige roode kleur van de afstervende *Sumach*-bladen (*Rhus typhina*) Tjiftjaffe zingt nog.

17 October. Jonge houtduiven eten gretig de bessen van zwarte nachtschade (*solanum nigrum*). Twee volwassen rupsen van de liguster-pijlstaart aangetroffen op seringeng.

18 October. Bij 't uit de grond nemen van pelargoniums (in potten) komen een menigte roofkevers (*ocypus olens*) te voorschijn; ook een enkele *carabus nemoralis*. Bolletjes van sneeuwkllokjes beginnen reeds uit te loopen.

19. October. Hedenmiddag werden bloeiend gevonden: *viola odorata*, *solanum nigrum*, *senecio vulgaris*, *stellaria media*, *malachium aquaticum*, *lychnis diurna*, *verbascum schraderi* (zijtakken), *oenothera biennis* (zijtakken), *capsella bursa pastoris*, *lamium album*, *malva rotundifolia*, *linaria vulgaris* en *dactylus glomeratus*.

23 October. Op klimopbloemen zitten veel zweefvliegen (*eristalis tenax* en *arbustorum*), met de hand te grijpen. Een merel eet bessen van de *taxus*. Aan de lijsterbessen is geen enkele vrucht meer te zien.

25 October. Kerstroos (*helleborus niger*) begint te bloeien en wordt nog bezocht door een enkele honigbij. Hommels vliegen nog in overvloed.

26 October. Een honigbij schijnt zich aangetrokken te gevoelen tot een paar blinkende speldeknoopen. Hij zwerft er een tijd zweefvliegachtig om heen, maar zet zich er niet op neder.

28 October. Groote trek van koperwieken en zanglijsters, er zijn wel duizend manvinken in 't Vondelpark (aantal geschat op de drie voornaamste slaappleatsen).

30 October. Veel zwartkopmeesjes in 't Vondelpark. Overal zwarte lijsters in menigte. ook roodborstjes en boomkruipertjes. Een gewone aardhommel (*bombus terrestris*) is nog druk bezig op witte doovenetel.

2 November. Kiemplantjes gevonden van: stinkende gouwe, speenkruid, boterbloem, muur, kruiskruid, madeliefje, hoornbloem, brandnetel en weegbree.

3 November. Aardhommels en ook akkerhommels (*bombus agrorum*) vertoonen zich nog. Het tjiftjaffe van 16 October heb ik sedert niet meer gehoord. Er zijn nog groenvinken (*chloris chloris* (L.)) in overvloed.

6 November. Een groote menigte goudhaantjes in de elzen van 't Vondelpark. Ze vliegen net als kolibraties, met dof gesnor van vleugeltjes.

9 November. Ontzaglijk veel knobben op de Zuiderzee; waarschijnlijk wel *oidemia nigra*. Nog boerenzwaluwen. Een merel door een andere achtervolgd, zingt zijn gewoon voorjaarslied.

10 November. Veel roodborstjes in 't Vondelpark; enkele zingen. Goudhaantjes in gering aantal; betrekkelijk veel Vlaamsche gaaien (*garrulus glandarins* (L.)). De boschwachter weet gelukkig niet, dat het schadelijke vogels zijn; de eksters heeft hij al lang geleden weggeschoten.

12 November. *Draba verna* vertoont bloemknoppen. Jonge plantjes van *epilobium parviflorum* sterven af, maar hebben onder de aarde een mooie winterknop gevormd.

13 November. In Artis vliegen in 't wild nog veel zwarte lijsters van dit jaar. Veel koperwieken trekken door; kramsvogels nog niet gezien.

JAC. P. THIJSSSE.

De Kraai en de Mossel.

Wanneer gij, waarde lezer, bij 't zien van dit opschrift een fabel mocht verwachten in den geest van La Fontaine's „De raaf en de oester,” zult ge teleurgesteld worden; want waarvoor ik ook in de wieg gelegd mag zijn, voor fabuliste stellig niet. Neen, wat ik te vertellen heb, zijn slechts eenige bijzonderheden uit den strijd, welke deze „zangvogel” zoo goed als wij, heeft te strijden om 't bestaan.

Als hij in 't najaar noordelijker streken verwisselt voor ons land, vindt hij hier nog voedsel in overvloed. Bij 10-, ja bij 100-tallen vergezelt hij den ploegenden landman en hoewel hij bij al zijn ijver zijn statige deffigheid weet te bewaren, kunt ge toch verzekerd zijn, dat de vangst goed is en dat heel wat „ongedierte” naar de maag van Z.Ed. verhuist.

Hij is dan ook een welkom gast en eerst als sneeuw en ijs hem beletten zijn gewoon voedsel te zoeken, wordt hij lastig. Brutaler dan hij bestaat er dan niet; hij is een folio-uitgave van den straatjongen onder de vogels, van de musch geworden, en hoe vele er ook sneuvelen en opgehangen worden tot schrik der overlevenden, nog is de loop van 't geweer, „dat dood en verderf braakte in hun gelederen,” niet koud, of deze wagen zich weer op 't terrein, dat tegenover vele kansen op den dood slechts weinig uitzicht biedt op een voldoende maal. Immers alleen in de onmiddellijke nabijheid der boerderijen, bij de hokken van kippen en varkens, is er iets voor hen te vinden, doch — de boer, die hen met groot genoegen achter den ploeg zag aanstappen, is hun diensten vergeten, naar 't schijnt, en als ze in plaats van eenige graankorrels wat hagel-dito's te slikken krijgen, wordt ook aan hen 't oude: „Ondank is 's werelds loon” bewaarheid.

Of onze „zanger” steeds geheel onschuldig gestraft wordt? Stellig niet, lezer, want als hij van 't voedsel der kippen niets kan machtig worden, schroomt hij zelfs niet zich aan een kippenboutje te goed te doen, en dat is toch *al* te brutaal. Verbeeld u, kippen te gaan oppeuzelen — verslinden ware beter term — kippen, die eieren leggen van 6, 7 en misschien nog meer centen 't stuk!..... Da's al te erg, redeneert de boer, en onze kraai? Och, *als* hij redeneert, is de uitkomst zijner redeneering stellig in deze woorden vervat: Nood breekt wet, en zoo hij den dans ontspringt, verorbert hij met plezier — *nog* een hennetje, al legt dat nog duurder eieren.

Doch de kraai moet werkelijk groot gebrek lijden, voor hij zich zoo aan 't eigendom van anderen vergrijpt. Al zijn de velden met sneeuw bedekt, wat nood, zoo lang de schorren en slikken bij ebbe slechts droogvallen en niet met ijs zijn bedekt. Want dan worden deze, waar hij anders slechts een enkele maal verschijnt — zou 't zijn om wat afwisseling in zijn menu te brengen — 't uitsluitend terrein van zijn jachtpartijen.

Ha! denkt misschien de snuggere lezer, komen we eindelijk aan 't tweede gedeelte van 't opschrift! Inderdaad, lezer, zoo is het, en 't is werkelijk streelend voor mijn eigenliefde, *indien* ge dat denkt, daar ge u dan de moeite moet getroost hebben om me tot hier te volgen. Ik kan dan ook niet verder gaan zonder u nederig excuus te vragen voor 't min of meer bedrieglijke opschrift, dat niet geheel en al aan dit opstel — of voor 't opstel, dat niet precies aan 't opschrift beantwoordt.

Nu deze plicht vervuld is, keer ik tot mijn kraaien terug en ga u vertellen op welk een slimme manier ze zich 't